

TARİHİ SÜREÇTE PEYZAJ MİMARLIĞI MESLEĞİ VE SANATI

DERS1

GİRİŞ

Peyzaj" kelimesi 19. Yüzyılın başlarında Alexander Von Humboldt tarafından bilimsel bir coğrafya terimi olarak literatüre girmiş ve "Bir yeryüzü parçasının total karakteridir" şeklinde tanımı yapılmıştır (Kader ve Kupik, 2011, Bozhüyük Ardahanlıoğlu vd.,2018).

Frederick Law Olmsted, peyzaj mimarlığı meslek disiplininin babası olarak bilinmektedir. Olmsted 1950'li yıllarda ortağı Vaux ile birlikte peyzaj mimarlığı kavramını ortaya koymuş ve içeriğini şekillendirmiştir (Öztürk Kurtaslan ve Polat, 2010).

Ülkemizde peyzaj mimarlığı eğitimi 1933'te Ankara-Ziraat Enstitüsü bünyesinde Prof. Dr. Sadri Aran'ın "Bahçe Kùltürleri" dersleri ile başlamıştır. 1942'de bu ders "Bahçe Sanatı", 1950 yılında da "Bahçe Mimarisi ve Süs Nebatları" olarak genişletilmiştir. 1952 yılında "Bahçe Mimarisi ve Ağaçlandırma Kürsüsü" kurulmuştur. 1966 yılında kurulan Peyzaj Mimarlığı Derneđinin çeşitli aktiviteleri ve yayınları ile "Peyzaj" kelimesi duyulmaya başlamıştır (Gürenli, 2004; Polat ve Önder, 2012).

Bahçe veya peyzaj sanatı tarihi incelendiğinde M.Ö 2000-4000'lere kadar dayandığı, Mısır, Mezopotamya, İran gibi doğu ülkelerinde örnekleri olduğu bilinmektedir. Bu araştırmanın amacı; tarihi süreç içinde peyzajın çıkış noktasını, geçirdiği evreleri, günümüzdeki durumunu, dünyada ve ülkemizde peyzaj mimarlığı mesleği ve sanatının gelişimini, tarihe adını yazdırmış önemli bazı peyzaj mimarları, planlamacılar, tasarımcılar ve önemli tasarımlarından bahsetmektir.

Peyzaj (Bahçe) Sanatı'nın Tarihi Gelişimi

Tarihsel süreçte peyzaj prehistorik devirlere dayanmaktadır. İnsanoğlu kendine yaşama alanı hazırlamak için tabiat içine yerleşerek çevresini kendi ihtiyaçlarına göre düzenlemiştir (Şekil 1). İnsanlığın doğuşu ile peyzaj tasarımı (bahçe düzenlemesi) başlamıştır (Aslan, 2004; Leonardi, 2009; Yaşar ve Düzgüneş, 2013).

Şekil 1. Prehistorik devirlere bahçe işleri (URL-1)

Tanrıverdi (1897)'ye göre; tarihte bilinçli bahçe düzenlemesine ilk defa Mısır, Mezopotamya, İran gibi doğu ülkelerinde rastlanmaktadır. M.Ö. 2000-4000 yılları arasında Mısırlılar yüksek kültür ve medeniyete sahip oldukları gibi bahçe düzenlemelerinde de zirveye ulaşmışlardır. Firavunlara ait mabet ve kraliyet bahçeleri son derece büyük ve gösterişliydi. Nil nehri, saray bahçelerine kanallarla bağlanmıştır. Havuzlar dörtgen ve T şeklindeydi. Kanal boyunca iri yapılı ağaçlar, havuzların etrafında çınar, hurma, nar ağaçları kullanılmıştır.

M.Ö. 605'de Babil ve Fırat Nehri'nin muhteşem manzarasına doğru kademeli teraslar şeklinde dünyanın 7. harikası olan Babil'in Asma Bahçeleri (Şekil 2) inşa edilmiştir.

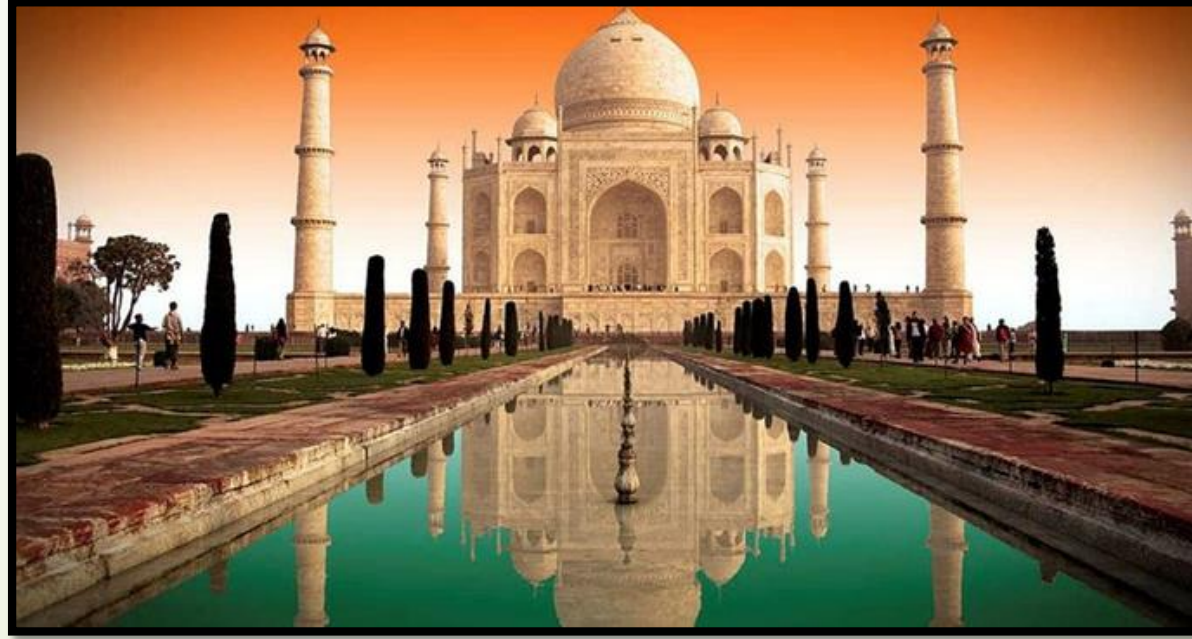
Şekil 2. Babil'in Asma Bahçeleri (URL-2).

İran bahçelerinde (Şekil 3) dini inanışlarının etkisi çok fazla olmuştur. İnanışlarına göre dünya veya cennet dört büyük nehir tarafından dört kısma bölünmüş bir mekan olarak kabul edilmekteydi. Bahçede servi ağaçları ölümlü ve yalnızlığı; çiçekli ve meyveli ağaçlar neşeyi, hayatı; kokulu güller ve yaseminler cennetten bir köşeyi ifade etmekteydi.

Şekil 3. İran Bahçeleri (URL-3).

M.S. 9. ve 13. yüzyıllarda İslam bahçe anlayışı ilk önce İspanya daha sonra diğer Avrupa ülkelerine yayılmıştır. Endülüs Bahçeleri yüksek duvarlarla çevrili, avlulu bahçelerdir. Bahçedeki havuz ve kanalların etrafı gül, yasemin, zakkum, nar, portakal, servi bitkileri ile çevrelenmiştir. M.S. 13-16. yüzyılda Afganistan, Türkistan ve Hindistan'da bahçe sanatının gelişmesinde Türk hükümdarlarının büyük etkisi olmuştur. Moğol Türkleri türbe, kabristan çevrelerini koru şeklinde ağaçlandırmışlardır. Hindistan'ın Agra şehrindeki Tac-Mahal'ı Şahcihan ölen zevcesi için yaptırmıştır. Tac-Mahal (Şekil 4) İslam düşüncesi ile etkisi altında planlanmıştır.

Şekil 4. Tac-Mahal (URL-4).

14. yüzyılın sonunda Rönesans'la birlikte Hristiyan taassubunun etkisi ile var olan tabiat korkusu kaybolmuştur. Halk şato surlarını, şehir duvarlarını yıkarak çevreye açılmıştır. Zengin aileler sefa bahçeleri yaptırmaya başlamıştır. Böylece Rönesans villaları ortaya çıkmıştır. Rönesans bahçe sanatı Floransa'da ortaya çıkmış, Roma'da zirveye ulaşmıştır. Villa bahçelerinin gelişmesinde Floransa'daki Medici (Şekil 5) ailesinin rolü çok büyük olmuştur. Rönesans bahçeleri manzaraya hakim tepeler üzerinde kurulmuştur. Bahçede horizontal ve vertikal yönde uzayan teraslar yer almaktadır. Teraslar, rampalar, merdivenler ile birbirine bağlanır. Bahçede sütunlu avlular, sütunlu giriş yolu, sarkit mağaralar, çeşme, fıskiyeler, heykeller, çiçekli vazolar yer almaktadır. Bitkilere budanarak şekil verilmiştir. Servi, fıstık çamı, defne, şimşir gibi bitkiler kullanılmıştır.

Şekil 5. Villa Medici (URL-5).

Uzak doğu bahçeleri ise küçük tabiat parçaları Şeklindeydi. in düŐüncesine göre bahçe kaya, su ve bitki materyalinden oluŐmaktadır. Saray bahçelerinde denizi ve okyanusu canlandırmıŐlardı. Bahçede yer alan gln içinde adalar bulunmaktadır. Adanın en yüksek yerinde ise pagodalara yer verilmiştir (Şekil 6).

Şekil 6. in Bahçeleri (URL-6)

15. yüzyılda Budizm ile birlikte gelen Japon bahçeleri, Çin yaratıcılığının etkisinde kalmıştır. Japon bahçelerinde minyatür dağlar, tepelikler, kayalıklar, çağlayanlar, dereler göller yer almaktadır (Şekil 7).

Şekil 7. Japon Bahçeleri (URL-7, URL-8)

18. yüzyılın ilk yarısında Fransa ekonomik ve politik yönden çok güçlü olduğu için devlet büyükleri çok güzel saray bahçeleri tesis ettirmek için yarışmaktaydılar. Bu yarışın öncülüğünü ise Versailles'ı inşa ettiren 14. Lui'dir. Bahçe mimarı ise Le Netro'dur. Fransa'da ortaya çıkan Barok Stili ise Versailles ile başlamıştır. Versailles Bahçeleri geometrik stilde, sade, geniş, çok sayıda eşme, fıskiye, havuza sahip olan bahçelerdir. Bitkiler kare, dörtgen, kre, üçgen, piramit, silindir şeklinde budanmıştır (şekil 8).

şekil 8. Versailles Bahçeleri (URL-9).

18. yüzyılda İngiliz Naturalistik bahçeleri doğal peyzajı anımsatıyordu. Doğal çayırlar, çiçekler kullanılmıştı. Nispeten düz, hafif dalgalı ve küçük tepelerden oluşan araziler şeklindeydi. Geometrik şekillere yer verilmemişti. Ağaçlar doğal halde bırakılmış, budanarak şekil vermeye zorlanmamıştı (Şekil 9)

Şekil 9. İngiliz Bahçeleri (URL-10)

Türk bahçe tasarımında tarihsel süreç içerisinde kültür belirleyici bir unsur olmuştur. Toplumsal olayların, felsefi ve dini yaklaşımların etkisi altında kalmıştır. Türklerin gebelik döneminde doğa ile olan ilişkileri, yaylaklar ve kışlaklar olarak kurulmuş ve buralar Türkler için bahçe haline gelmiştir. Anadolu'ya yerleştikten sonra gebelik kavramı ortadan kalkmış, 10. yüzyılda Türklerin bir kolunun İslam dinini kabul etmesiyle de doğa ve bahçe anlayışı yeni bir boyut kazanmıştır. Doğu felsefesinde yer alan ve daha sonra dinsel inanç düzeyine yükselen “Cennet Bahçesi” düşüncesinin peyzaja yansımaları olmuştur (Şahin ve Erol, 2009; Tazebay ve Akpınar, 2010; Yaşar ve Düzgüneş, 2013).

Osmanlı Türkleri'nde bahçeler informal karakterde planlanmışlardır. Bahçelerde avlular, fıskiyele küçük mermer havuzlar, şadırvanlar, çeşmeler, kamelyalar yer almaktadır. Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan İstanbul'un fethine (1299-1453) kadar olan dönemde Selçuklu sanatından etkilenilmiş, avlu bahçelerine önem verilmiştir. İstanbul'un fethinden Lale Devri (1453-1703)'ne kadar olan dönemde Topkapı Sarayı bahçeleri (Şekil 10) oluşturulmuştur. Topkapı Sarayı beş avludan oluşmaktadır.

Şekil 10. Topkapı Sarayı (URL-11)

Lale Devri (1703-1730)'nde lale çiçeğine önem verilmiştir. Bu devirde Çırağan Sarayı (Şekil 11) yapılmıştır.

Şekil 11. ırağan Sarayı (URL-12)

Lale Devri'nden Cumhuriyet'in kuruluşuna kadar olan dönemde (1730-1923) Barok Bahçe Sanatı etkisi altında kalınmıştır. Dolma Bahçe ve Yıldız Sarayı (Şekil 12) bu dönemde yapılmıştır.

Şekil 12. Dolma Bahçe Sarayı (URL-13), Yıldız Sarayı (URL-14)

Peyzaj Mimarlığı Tarihinde Önemli İsimler ve Eserleri

17. yüzyılda Barok Bahçe Sanatı'nın mimarı olan Versay Bahçeleri'ni tanzim eden Andre Le Notre (1603-1700) bilinçli olarak peyzaj sanatını uygulayan ilk isim olarak belirtilebilir. 18. Yüzyılda Willam Kent (1685-1748) Stowe Bahçeleri (Şekil 13) ile İngiliz Bahçe Stili'ne imza atmıştır.

Şekil 13. Stowe Bahçeleri (URL-15)

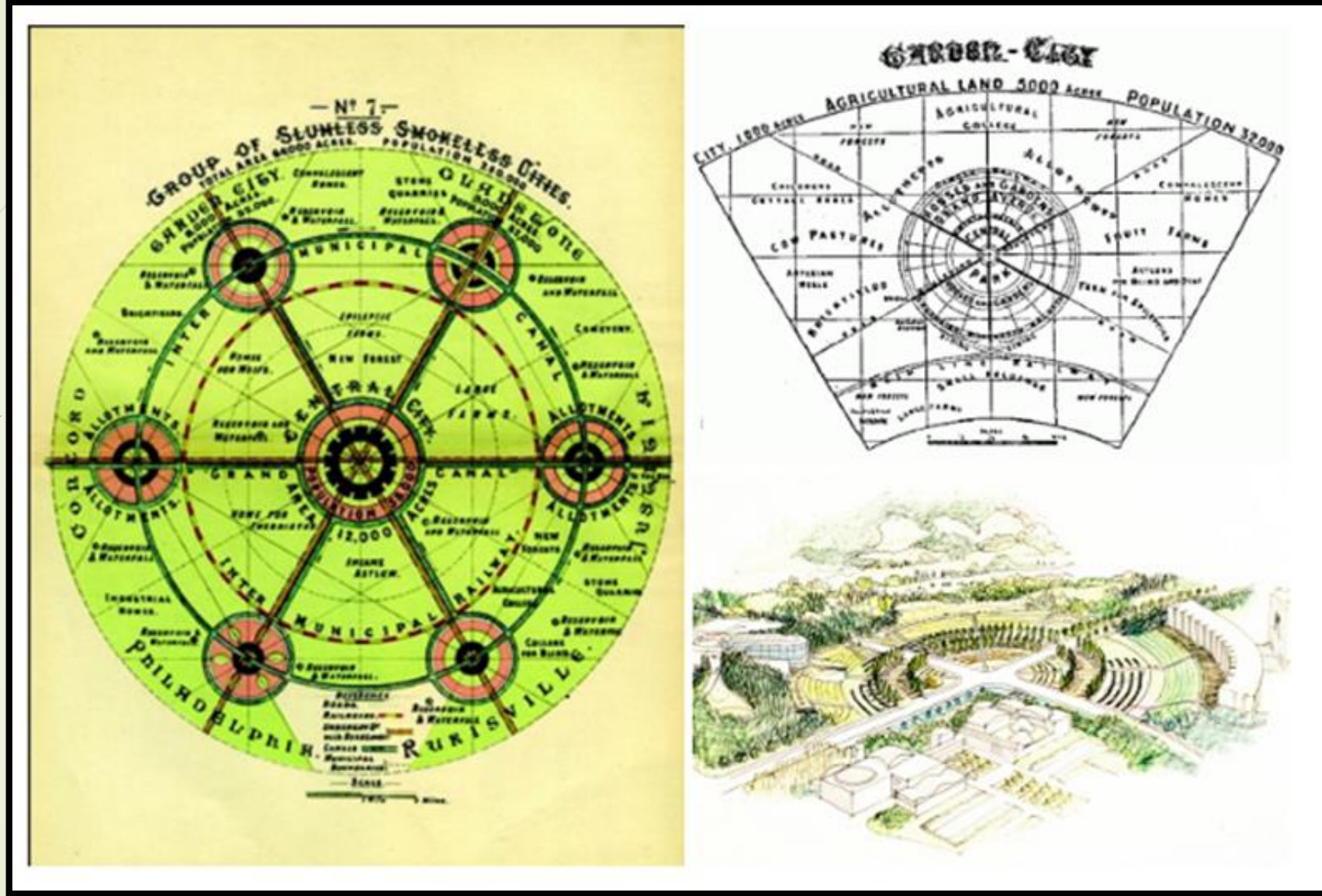
19. yüzyılda adını duyurmuş olan Frederick Law Olmsted (1822-1903) peyzaj mimarlığı meslek disiplinin babası olarak bilinmektedir. New York'daki Central Park'ın mimarı olan Olmsted ilk olarak peyzaj terimini bu eserinde kullanmıştır (Şekil 14).

Şekil 14. Central Park (URL-16).

20. Yüzyılda Ebenezer Howard Bahçe Şehir fikrini ortaya atmıştır. Howard (1902) kenti 36 m geniŐliĐindeki altı ana bulvar altı eŐit parçaya bÖlmektedir. Merkezde, yaklaşık 2 ha büyüklüğünde daire formunda bir bahçe bulunmaktadır. Bahçe etrafında büyük kamu yapıları yer almaktadır. Yapıların etrafında herkesin kolaylıkla erişebileceği geniş rekreasyon alanları bulunmaktadır.

Rasouli (2012)'ye göre gıda üretimi konusu tarih boyunca öncü modernist planıcı ve teorisyenler tarafından sorgulanmıŐtır. Bu soruna ilk olarak dikkat çeken yaklaşım ise Ebenezer Howard'ın Bahçe Şehir teorisi olmuştur. Howard'ın tüm Şehir önerilerinde arazinin 5/6'i tarımsal faaliyetlere ayrılmıŐtır. Howard'ın ideal kenti, 1902 yılında yayınladığı "Garden Cities of Tomorrow" kitabında ve ayrıca çizdiği diyagramlarda ortaya çıkmaktadır. Howard'a göre; tarımsal arazi ve açık alanlardan oluşan bir yeşil bant kenti çevreleyecek, tampon vazifesi görecek, kentin yayılmasını önleyecektir (Şekil 15).

Şekil 15. Ebenezer Howard'ın Bahçe Şehir teorisi (URL-17).

Frank Lloyd Wright, 1932 yılında Broadacre City adlı projesi ile kentlerdeki kalabalığa, yer darlığına çözüm olarak kentlerin geniş arazilere yayılmasını, kentin kır ile birleşmesini, mesafeler uzun olacağı için güçlü otoban ağları ile ulaşımın kolaylaşmasını önermiştir.

İnsanın doğayla yakın ilişki içinde olmasına dayanan Anglo-Sakson geleneği doğrultusunda, 1931-1935 yılları arasında oluşturduğu "Broadacre City" adlı proje, kentin kır içinde yok olmasını, evlerin, yeşil içinde eriyip gitmesini öngören bir ütopyadır (Sarıgül, 2008). Tümer (2006) ve Sarıgül (2008)'e göre bu ütopya, kentlerin, kalabalıktan, yer darlığından, sıkışıklıktan, yeşilden yoksunluktan ve benzeri sorunlardan kökten bir biçimde kurtarılmasını öngörmektedir. Future File (2007) ve Sarıgül (2008)'e göre Broadacre City'de otoban ağları ve anayol şebekeleri önemlidir.

Genel olarak tarımın önemi, birinci ve ikinci dünya savaşları süresince teorisyen, tasarımcı ve plancılar tarafından vurgulanmıştır. Tamamen farklı bir yaklaşımı olan Frank Lloyd Wright, tarımı düşük yoğunluğa sahip Broadacre City'de kent ile bütünleştirmiştir (Şekil 16).

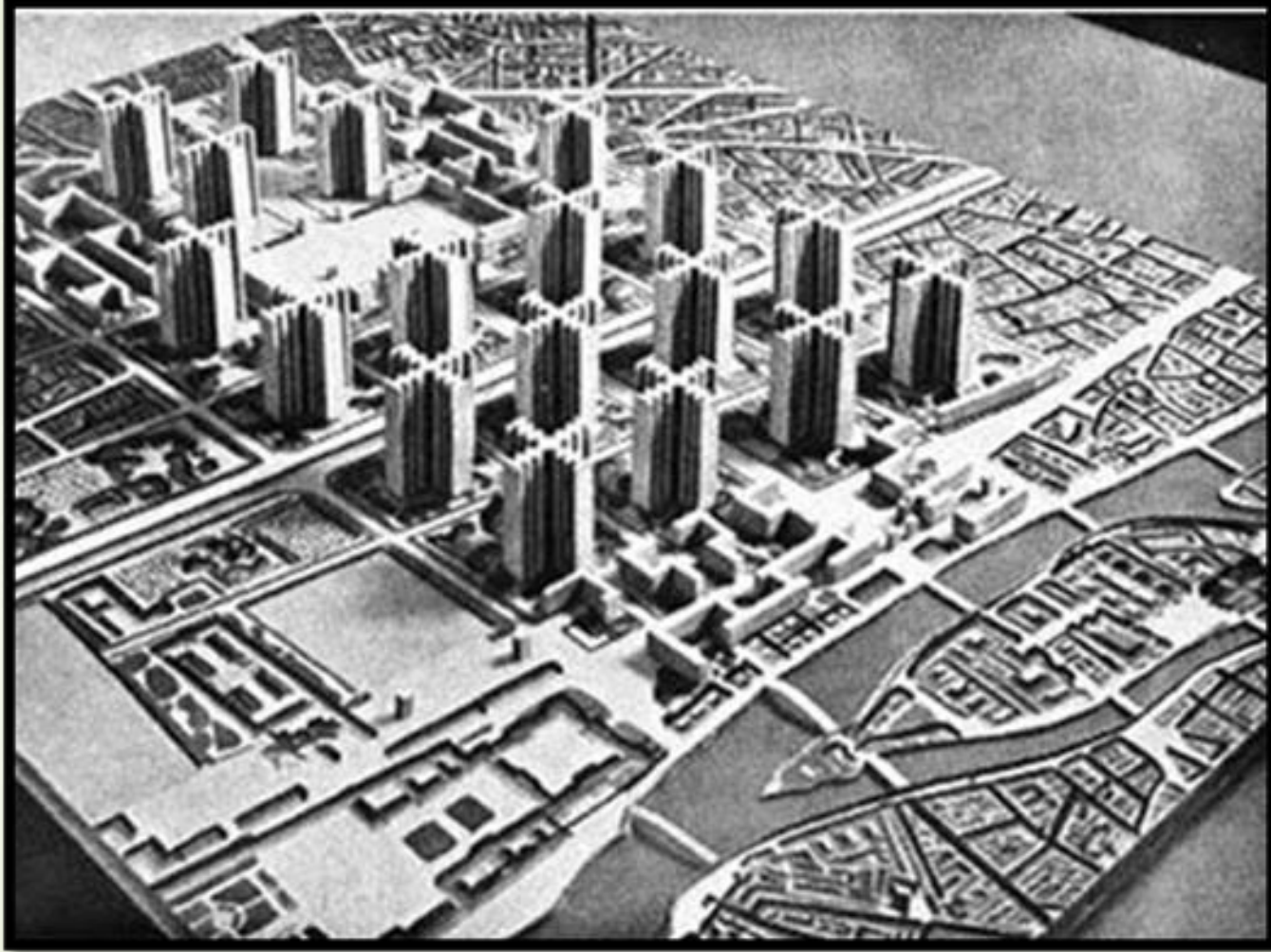

Şekil 16. Broadacre City (URL-18).

20. yüzyılda hem peyzaj mimarı hem de şehir ve bölge planlamacı olan Ian L. McHarg (1920-2001) Design with Nature adlı eseri ile isim yapmış, ekolojik planlama üzerine çalışmıştır. Ian L. McHarg'ın Design with Nature adlı eserinden yola çıkan Jack Dangermond Coğrafi Bilgi Sistemi'ni ilk defa kullanmıştır.

Mimar, şehir plancısı, ressam, heykeltıraş, yazar ve mobilya tasarımcısı olan Le Corbusier (1887-1965), 1922 yılında Contemporary City (Çağdaş Kent) önerisinde kenti üç farklı gıda üretim alanına bölmüş ve arazinin yönetim ve kontrolü için bir model önerisinde bulunmuştur. Le Corbusier (1987) ve Duman Yüksel (2012)'ye göre Le Corbusier Çağdaş Kenti "büyük bir kentin merkezinde gökdelenler olmalı" fikrinden yola çıkmıştır. Merkezde 60 katlı 24 adet çelik ve camdan yapılmış gökdelen yer alırken çevresinde 300 ha büyüklüğünde bir park bulunmaktadır (Şekil 17).

Şekil 17. Le Corbusier'un Çağdaş Kent Modeli (URL-19)

Taşdemir (2011)'e göre; 20. yüzyılda çağdaş peyzaj mimarlığı akımı etkili olmuş ve bu dönemin önemli isimler arasında Marta Scwartz, Peter Walker, Hideo Sasaki, Maya Lin, Gabriel Guevrekian, Charles Jencks sayılabilir.

20. yüzyılın çağdaş mimarlarından Marta Schwartz önemli bir kadın peyzaj mimarıdır. Kentel alanlar üzerine çalışmıştır. Minimalist tasarımlar yapan Swartz, geometrik şekilleri, ritmik tekrarları, parklar renkleri kullanmıştır. Bagel Garden, Splice Garden, Exchange Squara, Grand Canal Squara önemli eserleridir (Şekil 18).

Bagel Garden (URL-20)

Splice Garden (URL-21)

Exchange Squara (URL-22)

Grand Canal Squara (URL-23)

Şekil 18. Marta Schwartz'in önemli eserleri

Peter Walker, özellikle çatı bahçesi ve meydan tasarımları ile dikkat çekmektedir. Cambridge Center önemli eseridir (Şekil 19).

Şekil 19. Cambridge Center (URL-24)

Hideo Sasaki, Teksas'da bulunan William Meydanı'nın mimarıdır. Meydanda vahşi bronz atların akan nehir boyunca koşması anlatılmıştır (şekil 20).

şekil 20. William Meydanı (URL-25)

Maya Lin, Land Art akımından etkilenerek New York'daki Storm King Dalga Tarlaları'nı tasarlamıştır. Tasarımda kumlar üzerinde deniz dalgaları sembolize edilmiş ve çimle kaplanmıştır (Şekil 21).

Şekil 21. Storm King Dalga Tarlaları (URL-26)

Gabriel Guevrekian, üçgen formlu bitki parterlerinden oluşmuş geometrik formda tasarladığı Su ve Işık Bahçesi eseri ile isim yapmıştır (Şekil 22).

Şekil 22. Su ve Işık Bahçesi (URL-27)

Charles Jenks, DNA, Quantum Teorisi gibi modelleri örnek alarak bilim ve peyzajı birleştirdiği tasarımı İskoçya'daki Kozmik Kurgu Bahçesi ile adını duyurmuştur (Şekil 23).

Şekil 23. Kozmik Kurgu Bahçesi (URL-28)

21. Yüzyılda Peyzaj Mimarlığı

21. yüzyılda artan çevre sorunları, iklim değişikliği, su kaynaklarının azalması gibi nedenlerden dolayı klasik peyzaj tasarımından uzaklaşmak zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Yaşar ve Düzgüneş (2013'ün de belirttiği gibi 21. yüzyıl peyzaj tasarımlarında sürdürülebilirlik ve çevresel koruma politikaları çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Peyzaj projelerinde sürdürülebilirlik, tasarım ve planlama alanında birçok yenilikçi yaklaşım için itici bir güç olmakta, dolayısı ile peyzaj mimarları projelerinde sürdürülebilir ilkeleri dikkate almaktadır.

21.yüzyılda sürdürülebilir peyzaj tasarım önem kazanmıştır. Korkut vd. (2017)'in belirttiği gibi sürdürülebilir peyzaj tasarımında temel amaç; kendi kendine yetebilen, kentsel ekosistemin bir parçası olabilecek sürdürülebilir bir sistemin geliştirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda doğayı model alan, doğal süreçler ile alanın yapısal ve ekolojik özelliklerine sistematik çözümler getiren anlayışlar benimsenmelidir.

Barış (2007) ve Bayramoğlu (2013)'ün de belirttiği gibi peyzaj alanlarında etkin su kullanımı amacıyla öncelikle su tasarrufunu sağlayan önlemler alınmaktadır. Bu doğrultuda 'Su-Etkin Peyzaj Düzenlemesi' (Water-Efficient Landscaping) genel başlığı altında 'Suyun Akılcı Kullanımı' (WaterWise, Water-Smart), 'Az Su Kullanımı' (Low-Water) ve 'Doğal Peyzaj Düzenleme' (Natural Landscaping) gibi klasik peyzaj düzenleme anlayışlarından farklı yeni peyzaj düzenleme kavramları geliştirilmiştir. Bu temel ilkelerin formüle edilmesiyle geliştirilen ilk kavramsal yaklaşımlardan birisi "Kurakçıl Peyzaj Düzenleme" (Xeriscape) dir (şekil 24).

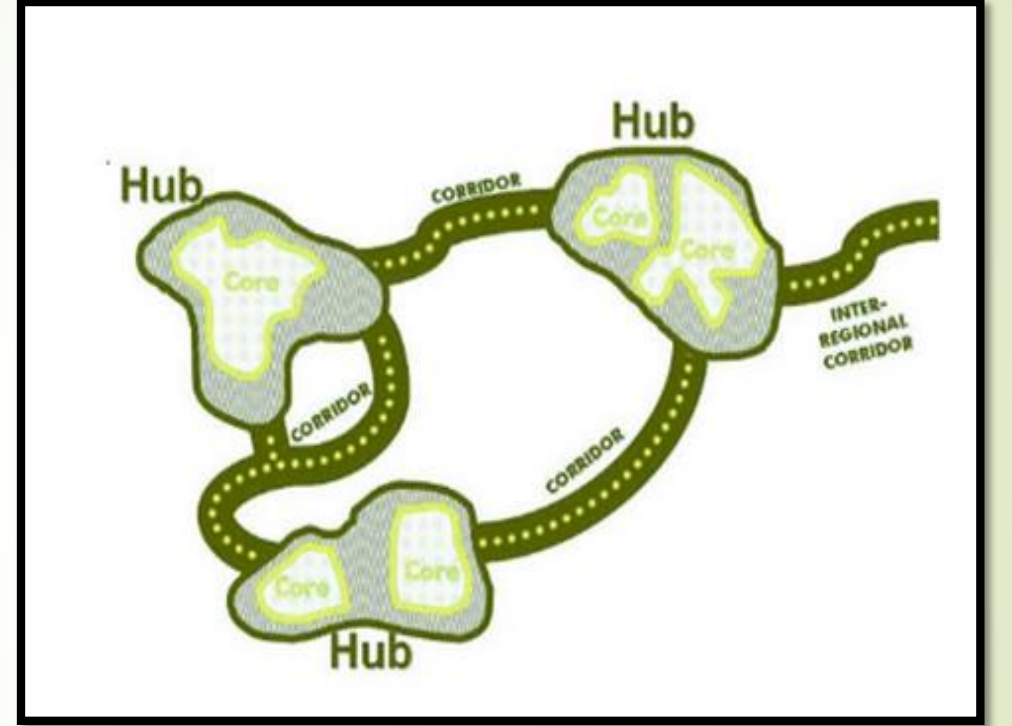
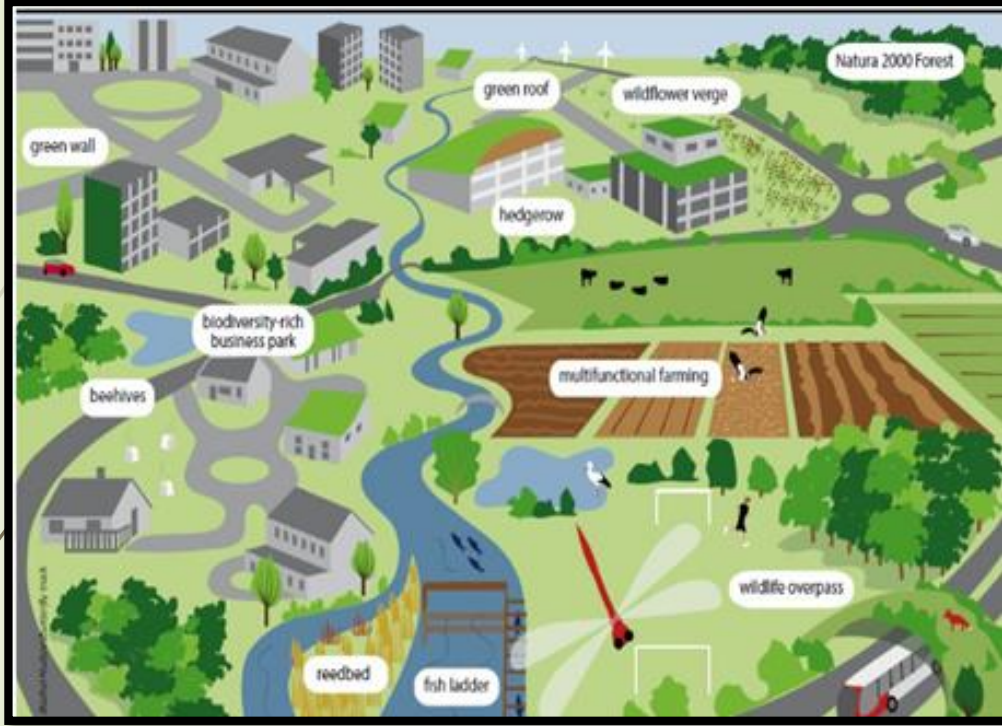

şekil 23. Kurakçıl Peyzaj Düzenleme (URL-29).

Günümüzde kurakçıl peyzaj tasarımları dışında yeşil alt yapı, yeşil yollar, yağmur bahçeleri, yeşil çatılar, çatı bahçeleri, dikey bahçeler, peyzaj şehirciliği, geotasarım gibi tasarım yaklaşımları ön plana çıkmıştır.

Yeşil altyapı (Şekil 25) kent bütününde biyolojik çeşitliği sağlama ve ekolojik, ekonomik, sosyal sürdürülebilirlik için açık alanlar ve doğal alanlar arasında kurulan bağıdır. Avrupa'da, benzer ölçekli yaklaşımlar; kentlerin içinde ve dışında mevcut doğal ormanlar ve açık yeşil alanları bağlamak için 'yeşil kemer', “ekolojik ağ” gibi yaklaşımlar yer almaktadır (Beatley, 2000; Ignatieva, 2002; Kuznetsov and Ignatieva, 2003).

Şekil 25. Yeşil alt yapı sistemleri (URL-30)

Yağmur sularının herhangi bir işleme tabi tutulmadan direk olarak yönlendirildiği ve üzerinde doğal ve yabancı yurtlu bitkilerin yetiştirilebildiği sığ çukur alanlara “yağmur bahçesi” veya diğer bir deyişle “biyolojik tutma alanları (bioretention)” adı verilmektedir (Demir, 2012) (Şekil 26).

Şekil 26. Yağmur bahçeleri (URL-31)

21. yüzyılın en büyük sorunlarından birisi olan kentleşme ile birlikte yapı alanları ve nüfus artışı gibi olumsuzluklar artmış ve birçok çevre sorununa da neden olmuştur. Kentsel yeşil alanların azalması dikey bahçe kavramının da geliştirilmesine zemin hazırlamıştır (Şekil 27). Dikey bahçeler, cephe duvarlarının çeşitli sistemler yardımı ile çeşitli bitki türleri kullanılarak kaplanmasıdır (Ekren, 2017).

Şekil 27. Dikey bahçeler (URL-32)

Yeşil çatılar, “çatı bahçeciliği” veya “bitkilendirilmiş çatı teknolojisi” şeklinde de adlandırılmaktadır (Şekil 28). Bunun dışında, yaşayan çatılar veya eko çatılar olarak da tanımlanabilir (Kabuloğlu Karaosman, 2006).

Şekil 28. Yeşil Çatılar (URL-33)

Peyzaj şehirciliği, günümüzde sıklıkla gündeme gelmeye başlayan bir kavram ve tartışmaların yeni odak noktasıdır. Bu kavramın ortaya çıkmasında McHarg tarafından ortaya konulan “Doğa ile Tasarım” anlayışının oldukça etkili olduğu belirtilmektedir. Peyzaj şehirciliği, doğa ile tasarımın merkezinde bulunan ekolojik tasarım/planlama kavramlarıyla desteklenmiş peyzaj mimarlığı bakış açısının çağdaş şehircilik yaklaşımlarına entegrasyonudur (Çabuk vd., 2013a; Çabuk vd., 2013b).

Kavramı destekleyen ve uygulayanlar arasında ise James Corner yer almaktadır. Hatta bugün peyzaj şehirciliği projesi olarak işaret eden projelerin önemli bir kısmı James Corner tarafından oluşturulmuştur. Bunların içinde Detroit kentinin dönüşümü için hazırlanan öneri projesi, New York'ta terkedilmiş metro hattının bir bölümünün dönüşümü için hazırlanan High Line Project (Şekil 29) ve yine New York'taki eski bir atık depolama alanının dönüşümü için hazırlanan Fresh Kills Parktır (Şekil 30) (Çabuk vd., 2013b)

Şekil 29. High Line Project (URL-34)

Şekil 30. Fresh Kills (URL-35)

Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı Eğitimi Tarihçesi

1933 yılında kurulan Yüksek Ziraat Enstitüsü bünyesinde "Süs Nebatları Şubesi" oluşturulmuştur. Ankara Üniversitesi Ziraat Enstitüsü bünyesinde ders veren Prof. Dr. Sadri Aran, 1968 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı bölümünü kurmuştur. Ülkemizde Peyzaj Mimarlığı eğitim-öğretimine önemli katkıları olan bir diğer öğretim üyesi Prof. Dr. Muttalip Uslu'dur. Peyzaj planlama ve tasarım konularında araştırma ve yayınları ile önemli katkılar sağlayan olan bir diğer öğretim üyesi Prof. Dr. Günel Akdoğan'dır. Prof. Dr. Nizamettin Koç, peyzaj mimarlığı disiplinine bitki materyali ve yetiştiriciliği konularında araştırma ve yayınları ile katkıda bulunmuştur. Peyzaj Mimarlığı mesleğinin tanınması ve gelişiminde araştırma, yayın, ulusal ve uluslararası projeleri ile peyzaj mimarlığı öğretiminin öncü ve kurucularından birisi ise Prof. Dr. Yüksel Öztan'dır (Arslan, 2014).

SONUÇ

Peyzaj veya bahçe tasarımı insanlığın var oluşuyla tarih öncesi devirlerde bile bilinçli olmadan yapılmaktaydı. Peyzaj veya bahçe sanatı tarihi incelendiğinde M.Ö 2000-4000'lere kadar dayandığı, Mısır, Mezopotamya, İran gibi doğu ülkelerinde örnekleri olduğu görülmektedir. 9. ve 13. yüzyıllarda İslam, 14. yüzyılın sonunda Rönesans, 15. yüzyılda Uzakdoğu 17. yüzyılda Barok, 18. yüzyılda İngiliz bahçeleri ön plana çıkmıştır. Bilimsel anlamda ilk kez 200 yıl öce peyzaj kelimesini bir Alman Coğrafyacı olan Alexander Von Humboldt kullanmıştır. Peyzaj Mimarlığı meslek disiplinin babası ise 19.yy'da yaşamış olan Frederick Law Olmsted'dir. 20. yüzyılda çağdaş peyzaj mimarlığı akımı etkili olmuş ve bu dönemin önemli isimler arasında Marta Scwartz, Peter Walker, Hideo Sasaki, Maya Lin, Gabriel Guevrekian, Charles Jencks yer aldığı bilinmektedir. 21.yüzyılda iklim değişikliği, çevre sorunları, çarpık kentleşme gibi sorunların artışıyla peyzaj anlayışında bir dönüşüm yaşanmış sürdürülebilir, ekolojik tasarımlar zorunlu hale gelmiştir.

KAYNAKLAR

- Aslan, D. 2004. Peyzaj Mimariğinde Kuram Sorunu. Arredamento Dergisi, (12): 44-47.
- Arslan, M. (2014). Ankara Üniversitesinde Peyzaj Mimariği Eğitim-Öğretiminin Tarihçesi. 1. Peyzaj Mimariği Eğitim-Öğretim Çalıştayı, 10-12 Nisan 2014 / Antalya
- Barış, M. E. 2007. Saryya Bezenen Kentlerimizi Kimler ve Nasıl Yeniden Yeşertebilir? http://www.peyzajmimoda.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=1173&tipi=2&sube=0
- Beatley, T., (2000) Green Urbanism: Learning from European Cities. Island Press, Washington, DC, Covelo.
- Bayramoğlu, E., Ertek, A., Demirel, Ö.(2013). Su Tasarufu Amacıyla Peyzaj Mimariği Uygulamalarında Kısıntılı Sulama Yaklaşımı. İnönü Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi, 3(7): 45-53
- Bozhöyük Ardahanlıoğlu, Z., Karakuş, N., Çınar, İ. (2018). Peyzaj ve Süs Bitkileri Programında Okuyan Öğrencilerin Tercih Nedenlerine Göre Mesleğe Bakışlarının İncelenmesi. Uluslararası toplum araştırmaları dergisi, 8 (Özel Sayı): 318-329
- Çabuk, S. N., Çabuk, A., Bakış, R. (2013a). Landscape based urbanism enriched with geospatial understanding against landscape urbanism: Regeneration Project proposal for Antakya City. African Journal of Agricultural Research Vol. 8(9)
- Çabuk, S. N., Çabuk, A., Ersoy, M., Şengöz, E. (2013b). Dönüşen Peyzaj Ve Doğa İle Tasarım Bağlamında Peyzaj Şehirciliği Ve Geotasarım Kuramları. Peyzaj Mimariği 5. Kongresi / 14-17 Kasım, Adana
- Demir, D. 2012. Konvansiyonel Yağmur-suyu Yönetim Sistemleri ile Sürdürülebilir Yağmur-suyu Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırılması: İTÜ Ayazağa Yerleşkesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Çevre Mühendisliği Anabilim Dalı, Çevre Bilimleri ve Mühendisliği Programı, İstanbul, 191 s.
- Duman Yüksel, Ü. (2012). Antikçağdan Günümüze Kent Ütopyaları. İdealkent, 5: 8-37
- Erkmen, E. (2017). Dikey Bahçelerin Avantajları ve Riskleri. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 19(1): 51-57.
- Future file. (b.t.). 5 Ağustos 2007. <http://dsc.discovery.com/convergence/futurefile/futurepast/futurepast.html>
- Howard, E. (1902). Garden cities of to-morrow (London, 1902. Reprinted, edited with a Preface by F. J. Osborn and an Introductory Essay by Lewis Mumford. (London: Faber and Faber, [1946]):50-57, 138-147
- Ignatieva, M.E. (2002) Ecopolis-search for sustainable cities in Russia. In The Sustainable City II: Urban Regeneration and Sustainability, eds. Brebbia, C.A., Martin-Duque, J.F. & Wadhwa, L.C., pp. 53-61. WIT Press, Southampton
- Kabuloğlu Karaosman, S. (2006). Yeşil Çatılar Ve Sürdürülebilir Bina Değerlendirme Sistemleri. <http://catider.org.tr/pdf/sempozyum/Bil11.pdf>
- Kader, Ş. ve Kupik, M., (2011). Peyzaj mimarisinde tasarım ve proje uygulama, 169, <http://www.kitapark.com/pdf/peyzajda-tasarim-veuygulama.pdf>.
- Korkut, A., Kiper, T., Topal, Ü.(2017). Kentsel Peyzaj Tasarımda Ekolojik Yaklaşımlar, Artium, 5(1): 14-26.

- Kuznetsov, E.N. & Ignatieva, M.E. (2003) St.Petersburg Forest Greenbelt. Status Report completed for the Danish Forest and Landscape Research Institute., St Petersburg
- Kurtaslan Öztürk, B., Polat, A.T. (2010). Çağdaş Bir Kadın Peyzaj Mimarı Örneğinde Peyzaj Planlama Ve Tasarım Çalışmaları: Martha Schwartz. 3. Uluslararası Bir Bilim Kategorisi Olarak Kadın: Edebiyat, Dil, Kültür ve Sanat Çalışmalarında Kadın Sempozyumu 28-30 Nisan 2010, Selçuk Üniversitesi, Dilek Sabancı Devlet Konservatuvan, Konya/TÜRKİYE
- Le Corbusier, C.E.J. (1987). A contemporary city, from the city of tomorrow and its planning. New York: Dover
- Leonardı, M. 2009. "Landscape, Urban and Architectural Design and Aesthetics" 4th. Livenarch International Congress, RE/DE Construction in Architecture, 99-109, Trabzon
- Polat, A.T., Önder, S. (2012). Kentsel Peyzaj: Tasarım Ve Uygulamaya Yönelik Bazı Öneriler. Kentsel Peyzaj Alanlarının Oluşumu ve Bakım Esasları Semineri 19 Mayıs 2012 / KONYA
- Rasouli S., 2012. Kent topraklarının tarımsal amaçlı kullanımı: Kentsel Tarım <http://www.skb.org.tr/kent-topraklarinin-tarimsal-amacli-kullanimi-kentsel-tarim-s1238k/>
- Tanrıverdi, F. (1987). Peyzaj Mimarlığı Bahçe Sanatı'nın Temel İlkeleri ve Uygulama Metotları. Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 643, 367s.
- Taşdemir, D. (2011). Çağdaş peyzaj mimarlarının yaklaşımları çerçevesinde Peyzaj mimarlığının gelişim süreci. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 182s.
- URL-1. <https://tarihnedio.com/eski-cag-uygarliklari-sanat-ve-mimarisi/>
- URL-2. https://www.google.com/search?q=Babil%E2%80%99in+Asma+Bah%C3%A7eleri&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKewiTx7yd5ffhAhXiyKYKHQ4XDMIQ_AUIDigB&biw=1347&bih=654#imgrc=9PS77_gelzuVPM:
- URL-3. https://en.wikipedia.org/wiki/Charbagh#/media/File:View_from_atop_the_left_minaret_008.jpg
- URL-4. https://www.google.com/search?q=TacMahal&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKewjeqjb5vfhAhWJXhUIHeUXBM4Q_AUIDigB&biw=1347&bih=654#imgrc=VX0tEzd027mVoM:
- URL-5. https://www.google.com/search?q=villa+medici&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKewjZwajQ5_fhAhUGYUKHRFCC0EQ_AUIDigB&biw=1347&bih=654#imgrc=32gHjTVr aKGELM:
- URL-6. <https://www.kadınarkulubu.com/portal/gezirehberi/cin-bahceleri-20935.html/attachment/cin-bahceleri-2>
- URL-7. <https://www.asialogy.com/japon-bahceleri/>
- URL-8. <https://www.bahcesel.net/377-morikami-japon-bahceleri.html>
- URL-9. <https://www.travelingturks.com/muze-saray-hizli-giris-bileti/versay-sarayi-bahceleri/>
- URL-10. <http://www.plantdergisi.com/prof-dr-engin-nurlu/300-yilinda-lancelot-capability-brown.html>

-
- URL-10. <http://www.plantdergisi.com/prof-dr-engin-nurlu/300-yilinda-lancelot-capability-brown.html>
 - URL-11. <https://topkapisarayi.gov.tr/tr/content/d%C3%B6rd%C3%BCnc%C3%BC-avlu>
 - URL-12. <http://www.degisti.com/index.php/archives/6476>
 - URL-13. <https://gezipgordum.com/dolmabahce-sarayi/>
 - URL-14. <http://www.mehmetakinci.com.tr/son-osmanli-sarayi-yildiz-3.html>
 - URL-15. https://www.gardenvisit.com/gardens/stowe_landscape_garden
 - URL-16. <https://www.architecturaldigest.com/story/design-shows-what-central-park-could-have-looked-like>
 - URL-17. <https://architectureforthefuture.wordpress.com/2016/01/15/kent-tasariminda-broadacre-city-garden-city-radiant-city/>
 - URL-18. <https://franklloydwright.org/reading-broadacre/>
 - URL-19. <https://architecturedesigntheory.wordpress.com/2014/02/28/modernite-modernizm-modernizasyon-3/>
 - URL-20. <https://www.toposmagazine.com/bagel-marthas-shop/>
 - URL-21. <http://www.marthaschwartz.com/whitehead-institute-splice-garden-cambridge-ma-usa/>
 - URL-22. <http://www.marthaschwartz.com/exchange-square-manchester-uk/>
 - URL-23. <http://groundinc.com/grand-canal-square>
 - URL-24. <http://ourhouzz.site/cambridge-center-roof-garden-peter-walker/>
 - URL-25. <https://tclf.org/pioneer/swa-group>
 - URL-26. https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/11891/mod_resource/content/1/12.%20Hafta%20Land%20Art.pdf
 - URL-27. <http://www.sebboisnard.com/sebboisnard?category=Photographie>
 - URL-28. <https://tr.pinterest.com/pin/399483429418925486/>
 - URL-29. <http://tezler.blogspot.com/2012/08/peyzaj-mimarlg-xeriscape-kurakcil-peyzaj.html>
 - URL-30. <https://www.insaport.com/makale/yesil-altyapi-nedir/>
 - URL-31. http://www.cevresehirkutuphanesi.com/assets/files/slider_pdf/dG8NBCmfp8Dh.pdf
 - URL-32. http://www.armroofgreen.com/tr/dikey_bahceler.aspx?sayfa=4
 - URL-33. <https://www.emlaknews.com.tr/haberler/yesil-catilar-sehirlerde-sel-riskini-azaltiyor-300398/>

-
- URL-34. <https://www.nytimes.com/2009/06/09/arts/design/09highline-RO.html>
 - URL-35. <https://www.climatechangenews.com/2013/11/27/worlds-largest-landfill-to-become-new-yorks-largest-solar-installation/>
 - Sarıgöl, A.İ. (2008). Mimarlıkta Gelecekçilik Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
 - Şahin, K.C. ve Erol, E.U. 2009. Türk Bahçelerinin Tasarım Özellikleri. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, (2): 170-181.
 - Tazebay, İ. ve Akpınar, N. 2010. Türk Kültüründe Bahçe. Bilgi Dergisi, 54: 243-253.
 - Tümer, G. (2006). Mimarca değerlendirmeler. 11 Kasım 2007. http://www.arkiter.com/kose-yazisi_119_mimarca-deginmeler-5html.
 - Yaşar, Y., Düzgüneş, E. (2013). Peyzaj Tasarımına Sürdürülebilirlik Kavramının Entegrasyonu: Bir Stüdyo Çalışması. İnönü Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi, 3(7): 31-43

➔ DİNLEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER

